Ἔτος δεύτερον — Κυριακὴ 29 Ὀκτωβρίου 1900 — Ἀριθ. 87

ΑΝΑΜΟΡΦΩΣΙΣ

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Γ. Ζ. ΔΗΜΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΦΥ�λλον ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ
ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΝ & ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΝ

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΚΤΗΣ
Γ. ΣΠ. ΜΑΚΡΗΣ

Η ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ
ΤΗΣ ΧΘΕΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΟΝ

ΛΥΠΗΡΑ, πολὺ λυπηρὰ ἀληθῶς ἡ σύγκρισις καὶ ἀντιπαραβολὴ τῆς καλλιεργείας τῶν γραμμάτων τὴν σήμερον καὶ πρὸ μιᾶς ἢ δύο καὶ τριῶν γενεῶν. Μετὰ θλίψεως δὲ ἀληθοῦς παρετηρήσαμεν τοῦτο πολλάκις, καὶ μετὰ μεγαλητέρας ἀκόμη ἐπιχειροῦμεν ἀπὸ τῶν στηλῶν τῶν δε μικράν τινα τούτου ἀνάλυσιν, ἐν εἴδει φιλολογικῆς ἐπιθεωρήσεως, οὐδαμῶς ἀξίωσιν μεγάλων πραγμάτων ἔχοντες.

Δὲν θέλομεν νὰ εἴπωμεν περὶ τῆς γλώσσης· διότι εὐτυχῶς ἡ ὥθησις, τὴν ὁποίαν τῇ ἔδωκαν πρὸς τὰ κρείττω αἱ πρότεραι γενεαὶ, καὶ ἀκόμη αἱ νεώτεραι γραμματικαὶ διδασκαλίαι, κατώρθωσαν ὥστε νὰ ἐπιτευχθῇ γλωσσικόν τι ἰδίωμα, τὸ καθαρεῦον δηλονότι, ὅπερ καὶ ὁμαλότητα ἱκανὴν ἔχει καὶ κανονικότητα γραμματικὴν ὁπωσδήποτε. Τὸ μόνον, ὅπερ δυστυχῶς ἐλαττοῖ τὴν ἀξίαν τῆς ἐργασίας ταύτης πάσης, εἶναι ἡ ἀκυρολεξία, τὴν ὁποίαν εἴτε ἡ ἄγνοια τῶν γραφόντων εἴτε ἡ ἐπιπολαιότης καὶ σπουδὴ μεθ' ἧς γράφονται σήμερον τὰ πλεῖστα τῶν ἔργων, ἰδίᾳ ἐφημερίδες καὶ περιοδικὰ, εἰσήγαγεν ὁλεθρίως εἰς τὴν γλῶσσαν. Πλὴν ἐλαχίστων δημοσιογραφικῶν ὀργάνων, καὶ τούτων εἰς τὰ κύρια μόνον ἄρθρα (ὡς εἶναι οἱ «Καιροὶ» Ἀθηνῶν, ἡ «Σφαῖρα» Πειραιῶς, ἡ «Νέα Ἡμέρα» τῆς Τεργέστης, ἡ «Πατρὶς» τοῦ Βουκουρεστίου, καὶ ἄλλοτε ὁ «Νεολόγος» Κ)πόλεως)καὶ περιοδικῶν τινων φιλοτίμως γραφομένων, ὡς καὶ ἐξεχόντων τινῶν συγγραμμάτων, εἰς τὰ πλεῖστα τῶν ἄλλων δημοσιευμάτων οὐδαμῶς ἐπιζητεῖται ἡ κυριολεξία, φύρδην δὲ καὶ μίγδην αἱ λέξεις τίθενται ἀκυρολεκτικώτατα. Καὶ εἴθε τοῦτο μόνον! Πολλάκις ἐπὶ μᾶλλον στρεβλοῦται καὶ αὐτὴ ἡ γλῶσσα διὰ τῶν ἀθλίων καὶ μωρῶν ξενισμῶν, ἰδία μάλιστα τῶν γαλλισμῶν. Πλὴν δὲ τῆς διπλῆς ταύτης πληγῆς, καὶ ἡ τάσις δημοτικιστῶν τινων πρὸς τὸ χύδην ἰδίωμα, ὅπερ προσφυέστατα μαλλιαρωσύνη ἀπεκλήθη, (διότι τῷ ὄντι «μαλλιὰ κουβάρια» κάμνει, κατὰ τὴν παροιμίαν, καὶ αὐτὴν τὴν δημοτικὴν καὶ λαϊκὴν γλῶσσαν) ἀνέκοψεν ἀτυχῶς τὴν ἐπὶ μᾶλλον πρόοδον τῆς καθαρᾶς καὶ ὁμαλῆς γλώσσης, ἥτις, ἀπὸ τοῦ ἀοιδίμου Κοραῆ μέχρι σήμερον, ἅλματα ἀξιοθαυμάστου προόδου ἔκαμε. Καὶ ναὶ μὲν ἠθέλησαν οἱ δημοτικισταὶ οὗτοι νὰ παραβάλωσιν ἑαυτοὺς πρὸς τὸν Βηλλαρᾶν καὶ τὸν Χριστόπουλον, ἀλλ' ἀπέχουσιν ἀληθῶς τοσοῦτον αὐτῶν, ὅσον ἡ νὺξ ἀπὸ τῆς ἡμέρας· διότι ἐκείνων μὲν τὰ ἔργα διακρίνει ὁμαλότης τις ἐπὶ τέλους καὶ πρὸ πάντων σαφήνεια, τούτων δὲ σκότος μαλλιαρωσύνης καὶ ζοφερὸς συμβολισμὸς, δι' ὧν καθίστανται ἀκατάληπτοι καὶ εἰς τοὺς λογίους καὶ εἰς τοὺς ἁπλοῦς, ἴσως δὲ καὶ εἰς ἑαυτοὺς ἀκόμη!

Τὰ γλωσσικὰ ταῦτα συμπτώματα εἶναι ἀληθὲς ὅτι φανερώνουν φιλολογικὴν κατάπτωσιν· οὐχ ἧττον ἡμεῖς, μὴ ἐπιθυμοῦντες ἐπὶ τούτων νὰ ἐνδριατρίψωμεν καὶ ἐκ τούτων τὰ ἡμέτερα συμπεράσματα νὰ ἐξαγάγωμεν, ἐρχόμεθα εἰς τὰ ἔργα καὶ τὴν καθαρῶς φιλολογικὴν παραγωγὴν, ὑπὸ τὴν γενικωτάτην αὐτῆς ἔννοιαν.

Καὶ ἐν πρώτοις ἂς ῥίψωμεν ἓν βλέμμα εἰς αὐτὰ τὰ σχολικὰ ἔργα, ἅτινα ἀποτελοῦσι τὴν βάσιν τῆς ἐκπαιδεύσεως, ἐξ ἧς πηγάζει ἡ ἐν γένει παιδεία τοῦ ἔθνους καὶ φιλολογικὴ μόρφωσις, ὡς ἀπὸ πρώτου παράγοντος. Λάβωμεν τὰ ἀλφαβητάρια καὶ ἀναγνωσματάρια πρῶτον. Ὁποία διαφορὰ ἀληθῶς πρὸς ἐκεῖνα, δι' ὧν ἡμεῖς καὶ αἱ πρότεραι γενεαὶ τὰ πρῶτα ἐμανθάνομεν γράμματα! Καὶ ἡ μὲν διαφορὰ αὕτη εἶναι τῷ ὄντι ἐπὶ τὰ κρείττω, διότι ἐδράζεται ἐπὶ τῆς νεωτέρας παιδαγωγίας καὶ τῶν νέων θεωριῶν. Οὐχ ἧττον ἐνῷ τὰ πρῶτα ἀναγνωσματάρια ἐγράφοντο μετὰ μελέτης βαθείας καὶ ἐμπερισκεπτωμένως—παράδειγμα ὁ «Γεροστάθης»—τὰ σημερινὰ ἢ μεταφράζονται τυχαίως, ἀπὸ τὸ πρῶτον Γαλλικὸν ἢ Γερμανικὸν ἀναγνωσματάριον, ἢ καὶ ἀνγράφωνταί τινα ἐν αὐτοῖς πρωτοτύπως, μετὰ τοσαύτης ἐπιπολαιότητος πολλάκις γράφονται, ὥστε δὲν θὰ ἐδίσταζα νὰ πεκάλουν τινὰ αὐτῶν «στρεβλωτήρια τῆς παιδικῆς διανοίας»! Θὰ ἐπεκτεινόμην πολὺ—καὶ οὐδ' ὁ χῶρος, οὐδ' ὁ χρόνος μοῦ τὸ ἐπιτρέπει—ἐὰν ἤθελον νὰ φέρω παραδείγματα ὀνομαστικῶς καὶ νὰ κάμω συγκρίσεις καὶ ἀναλύσεις λεπτομερεῖς. Δύναται καὶ ὁ πρῶτος νουνεχὴς δημοδιδάσκαλος, ἂν ἔχῃ γνώσεις καὶ πεῖραν, νὰ βεβαιώσῃ τὴν ἀλήθειαν τῶν λόγων μου.

Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ διὰ τὰς ἄλλας ἀνωτέρας γνώσεις τῶν ἀνωτέρων τάξεων. Εἶδον ἱερὰς ἱστορίας καὶ κατηχήσεις καὶ ἑλληνικὰς ἱστορίας καὶ γεωγραφίας, αἵτινες πλὴν τῶν λαθῶν, τὰ ὁποῖα περιεῖχον πολλάκις, εἰς τοιαύτην ἄλλως τε γλῶσσαν ἦσαν γεγραμμέναι, ὥστε διὰ μὲν τὸν μαθητὴν ἦσαν ἀκατάληπτοι, διὰ δὲ τὸν διδάσκαλον ἄχρηστοι, εἴτε διὰ τὸ ἄκρως σύντομον, εἴτε καὶ διὰ τὸ ἀσοφὲς ἀκόμη ἢ σχοινοτενές. Χρηστομάθειαι πάλιν καὶ κείμενα ἐσχολιασμένα τῶν ἀρχαίων καὶ γραμματικαὶ μετὰ τοσαύτης ἐπιπολαιότητος καὶ ἀπροσεξίας τολμῶσιν ἐνίοτε νὰ παρουσιάζωνται πρὸς διδασκαλίαν, ὥστε εἶναι νὰ φρίττῃ τις καὶ διὰ τὰ τυπογραφικὰ ἀκόμη λάθη καὶ διὰ τὸ ἀκατάρτιστον τῆς ἐργασίας καὶ διὰ τὸ ἀκαλαίσθητον αὐτό. Ἀφίνω δὰ τοῦτο! Χάριν μηδαμινοῦ κέρδους, καὶ χάρτην πολλάκις ἐλλέγουσιν ἄθλιον καὶ τύπον ἀθλιέστερον καὶ εἰκόνας ἀθλιεστάτας, ὡσὰν